

آیا جزوه را از سایت ما دانلود کرده اید؟

کتابخانه الکترونیکی **PNUEB**

پیام نوری ها بشتابید

مزایای عضویت در کتابخانه **PNUEB**:

دانلود رایگان و نامحدود خلاصه درس و جزوه

دانلود رایگان و نامحدود حل المسائل و راهنما

دانلود کتابچه نمونه سوالات دروس مختلف پیام نور با جواب

WWW.PNUEB.COM

کتابچه نمونه سوالات چیست:

سایت ما **افتخار** دارد برای اولین بار در ایران توانسته است کتابچه نمونه سوالات تمام دروس پیام نور که هر یک حاوی تمامی آزمون های برگزار شده پیام نور (تمامی نیمسالهای موجود **فتی الامکان** با **جواب**) را در یک فایل به نام کتابچه جمع آوری کند و هر ترم نیز آن را آپدیت نماید.

مراحل ساخت یک کتابچه نمونه سوال

(برای آشنایی با زحمت بسیار زیاد تولید آن در هر ترم):

دسته بندی فایلها - سرچ بر اساس کد درس - پسباندن سوال و جواب - پیدا کردن یک درس در نیمسالهای مختلف و پسباندن به کتابچه همان درس - پسباندن نیمسالهای مختلف یک درس به یکدیگر - وارد کردن اطلاعات تک تک نیمسالها در سایت - آپلود کتابچه و فیلدی موارد دیگر..

همچنین با توجه به تغییرات کدهای درسی دانشگاه استثنائات زیادی در ساخت کتابچه بوجود می آید که کار ساخت کتابچه را بسیار پیچیده می کند.

WWW.PNUEB.COM

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رشته اقتصاد کشاورزی
2 واحد درسی
مقطع کارشناسی

کتابخانه الکترونیکی **PNUEB**
WWW.PNUEB.COM

نام منبع: اصول ترویج و آموزش کشاورزی
مؤلف: دکتر حسین شعبانعلی فمی
تهیه کننده: دکتر محسن شوکت فدایی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فهرست درس

فصل اول. کلیات

فصل دوم. جایگاه ترویج در توسعه کشاورزی

فصل سوم. رهیافت‌های گوناگون ترویج کشاورزی

فصل چهارم. آشنایی با روشهای آموزش ترویجی

فصل پنجم. سازمان و مدیریت منابع انسانی در ترویج کشاورزی

فصل ششم. طراحی، ارزشیابی و نظارت برنامه‌های ترویج کشاورزی

فصل هفتم. فنون نیازسنجی آموزشی و شناخت جامعه روستایی

فصل هشتم. آموزش‌های ترویجی برای زنان روستایی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل اول

کلیات

WWW*PNU*EB*COM

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مقدمه

□ ترویج کشاورزی بعنوان يك نظام، رهیافتهای گوناگونی را در طول دهه‌های گذشته تجربه کرده است. یافته‌های حاصل از این تجربیات حاکی از آن است که در رهیافتهای جدید باید به برقراری ارتباط دو سویه و جلب مشارکت مردمی در برنامه‌های ترویج کشاورزی اهمیت بیشتری داده شود و فعالیتهای ترویجی زمینه ساز یاد گیری متقابل مروج - کشاورز باشند

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

واژه ترویج

□ واژه ترویج از دو ریشه لاتین مشتق شده است که یکی به معنی خارج و محیط بیرون و دیگری به معنی کش آمدن یا گسترش یافتن است. به عبارتی ترویج نوعی آموزش است که خارج از مرزهای مراکز آموزش رسمی به محیط های روستایی دور و نزدیک گسترش می یابد.

□ از آنجاییکه هدف اساسی ترویج، آموزش، ایجاد انگیزه و تغییر رفتار مردم است گاهی به این شاخه از علم، آموزش ترویجی اطلاق می شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مفهوم ترویج

□ در يك جمع بندی می‌توان گفت که ترویج کشاورزی يك علم رفتاری است که هدف آن تغییر نگرش و رفتار کشاورزان و تقویت قدرت نوآوری و خلاقیت و افزایش دانش آنها برای پذیرش نوآوریها و فناوریهای نوین است. ترویج يك رشته علمی است که بصورت رسمی در دانشگاهها تدریس و به دنبال بهبود وضعیت زندگی و حرفه کشاورزان است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

انواع آموزش

□ کومبز و احمد آموزش را به سه دسته به شرح زیر تقسیم می کنند:

1- آموزش بدون رسمیت

2- آموزش رسمی

3- آموزش غیر رسمی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تفاوت آموزش ترویجی و آموزش رسمی

آموزش رسمی	آموزش ترویجی
<ul style="list-style-type: none">• تدریس عمدتاً محدود به فضای داخلی مؤسسه آموزشی است.	<ul style="list-style-type: none">• تدریس عمدتاً در خارج از چهار دیواری مؤسسه آموزشی صورت می‌گیرد.
<ul style="list-style-type: none">• فراگیران همگن بوده و اهداف مشترک دارند.	<ul style="list-style-type: none">• فراگیران غیر همگن بوده و اهداف متنوع دارند.
<ul style="list-style-type: none">• فراگیران باید هنجارها و مقررات مؤسسه آموزشی را رعایت و در این رابطه حق انتخاب ندارند.	<ul style="list-style-type: none">• فراگیران حق دارند موضوع مورد تدریس و احیاناً شرایط آن را تعیین کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

آموزش رسمی	آموزش ترویجی
<ul style="list-style-type: none">• يك برنامه تحصیلی ثابت وجود دارد که پس از اتمام آن فراگیران ارزشیابی شده و به آنها مدرک تحصیلی اعطا می‌گردد.	<ul style="list-style-type: none">• برنامه تحصیلی ثابت وجود ندارد. این برنامه انعطاف پذیر بوده و بستگی به نیازهای فراگیران دارد. امتحانی برگزار نمی‌شود و گواهینامه‌ای اعطا نمی‌گردد.
<ul style="list-style-type: none">• دانش از معلم به دانش آموز منتقل می‌شود.	<ul style="list-style-type: none">• یادگیری دو طرفه بوده و مروج نیز از فراگیران مطالبی را می‌آموزد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

آموزش رسمی	آموزش ترویجی
<ul style="list-style-type: none">فقط معلم به دانش آموزان درس می‌دهد.	<ul style="list-style-type: none">گاهی مروج از طریق رهبران محلی مطالب را به فراگیران منتقل می‌کند.
<ul style="list-style-type: none">آموزش رسمی با جنبه‌های نظری شروع و به حیطه های عملی گسترش می‌یابد.	<ul style="list-style-type: none">آموزش ترویجی در موقعیتهای عملی فراگیران که همان محل زندگی و کار آنها باشد شروع شده و سپس بر اساس آن نظریه ها و ادراکات جدید شکل می‌گیرد .

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فلسفه آموزش های ترویجی

□ بررسی دیدگاههای گوناگون در این رابطه ما را به اصول و مبانی فلسفه آموزش ترویجی رهنمون می‌سازد که در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌گردد.

1. در يك جامعه مردم سالار فرد به عنوان ركن اساسی آن محسوب می‌شود.

2. خانه اساس هر تمدنی را تشکیل می‌دهد.

3. خانواده نخستین گروهی است که وظیفه تربیت ابناء بشر را به عهده دارد.

4. هر تمدن با ثبات بر پایه روابط معقول انسان ها با یکدیگر استوار است.

5. ترویج بر پایه مردم سالاری بنا شده است یعنی آنکه ترقی و تعالی مردم بدست خودشان صورت می‌پذیرد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

6. همکاری داوطلبانه و خودیاری در امور ترویجی مورد توجه است، یعنی مردم برای شناسایی و حل مشکلات خود مشارکت فعال دارند.
7. برنامه ترویج مبتنی بر تمایلات، ارزشها، خواستها و نیازهای افراد ذینفع پایه‌گذاری می‌گردد.
8. ترویج به دنبال ایجاد تحول در طرز فکرها، گرایش‌ها، عادات و روابط بین انسانها بوده و از وظایف مهم او تشویق مردم در امر فراگیری است.
9. ترویج يك کانال ارتباط دو سویه و دو طرفه است که در آن دانش، تجربه و سایر اطلاعات سودمند برای توسعه کشاورزی و روستا جریان دارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

10. ترویج يك فرآیند است که استمرار و تداوم دارد.
11. ترویج بر این پایه استوار است که مردم از طریق مشاهده و عمل به امور علاقمند شوند.
12. در طراحی و اجرای برنامه های ترویج تاکید موکد بر نیازها و منابع محلی است.
13. ترویج از اعمال قدرت و زور برای تغییر در رفتار مردم دوری جسته و در عوض از ایجاد انگیزش و ترغیب و تعلیم استفاده می‌کند.
14. ترویج از طریق محول کردن مسئولیت ها به مردم زمینه ترقی و پیشرفت و توانمند سازی آنها را فراهم می‌کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

اهداف ترویج کشاورزی

□ ترویج دارای اهداف متعدد و متنوعی است که به برخی از آنها اشاره می‌شود.

- 1- کمک به کشاورزان در تصمیم‌گیری
- 2- ایجاد انگیزه در کشاورزان برای اجرای تصمیم‌های خود
- 3- تغییر رفتار کشاورزان
- 4- کمک به کشاورزان برای دستیابی به اهداف
- 5- سازماندهی تشکل‌های مردمی
- 6- آموزش کشاورزان

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

اصول آموزش های ترویجی

□ این اصول عبارتند از :

- 1- اصل علائق و نیازها
- 2- اصل سازمانهای محلی و مردمی
- 3- اصل تفاوتهای فرهنگی
- 4- اصل تغییر فرهنگی
- 5- اصل مشارکت
- 6- اصل یادگیری از طریق عمل
- 7- اصل سازگاری
- 8- اصل متخصصان آموزش دیده
- 9- اصل رهبری
- 10- اصل آموزش کل خانواده
- 11- اصل رضامندی
- 12- اصل ارزشیابی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نقش ترویج کشاورزی

□ بطور خلاصه نقش ترویج فراهم کردن آگاهانه حمایت‌های اطلاعاتی و ارتباطی برای آن دسته از روستاییانی است که منابع طبیعی تجدید شونده را مورد استفاده قرار می‌دهند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

زمینه فعالیتهای ترویجی

- آموزش های ترویجی در زمینه های گوناگون مرتبط با توسعه و توانمند سازی روستاییان ارائه می شوند. برخی از این زمینه ها عبارتند از:
1. افزایش بازدهی تولیدات کشاورزی
 2. افزایش کار آیی بازار توزیع و مصرف نهاده ها و محصولات کشاورزی
 3. حفاظت، توسعه، احیاء و بهره برداری از منابع طبیعی
 4. مدیریت بهتر مزرعه و منزل (ترویج خانه داری)

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

5. بهبود استاندارد زندگی خانوارهای روستایی
6. توانمند سازی و آموزش جوانان روستایی
7. توسعه مهارت های رهبری
8. توسعه اجتماعی و روستایی
9. بهبود امور عمومی برای توسعه همه جانبه

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

کارکردهای نظام ترویج

□ به اعتقاد رولینگ ترویج دارای دو کارکرد اساسی است که عبارتند از: نوآوری فنی و توسعه منابع انسانی⁵. به زعم وی اکثر نظامهای ترویج به طور کامل درگیر فعالیتهای انتقال نوآوری فنی برای تولید غذا، مواد خام و کالاهای صادراتی هستند، در حالیکه به جنبه‌های توسعه منابع انسانی مانند توسعه اجتماعی و رهبری، سازماندهی و بسیج کشاورزان و ایجاد نهادهای اجتماعی و محلی کمتر توجه می‌نمایند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

کارکرد ترویج

□ به هر حال کارکرد اساسی ترویج ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار انسان از طریق آموزش است. این تغییرات جنبه های گوناگون رفتار را در بر می گیرد که مهمترین آنها عبارتند از :

1. تغییر در دانش یا آنچه که مردم می دانند. به عنوان مثال کشاورزان با ارقام پر بازده آشنا می شوند.
2. تغییر در مهارت یا فن انجام کارها. به عنوان مثال کشاورزان فن کشت و کار ارقام پر بازده را فرا می گیرند.
3. تغییر در نگرش یا احساس و عکس العمل در مقابل چیزهای خاص. به عنوان مثال کشاورزان از طریق دوره های ترویجی نگرش مطلوبی در مورد عملکرد ارقام پر بازده پیدا می کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

4. تغییر در درك یا فهم کشاورزان. به عنوان مثال کشاورزان اهمیت ارقام پر بازده در افزایش در آمد و باز دهی اقتصادی مزارع خود را درك می‌کنند.

5. تغییر در هدف یا مسیر و طریقی را که خود باید در يك دوره زمانی خاص طی کند. به عنوان مثال کشاورزان اهداف کمی و کیفی تولیدات زراعی خود را از طریق پذیرش ارقام پر بازده تغییر داده یا بهبود می‌بخشند.

6. تغییر در اقدامات یا عمل. به عنوان مثال کشاورزانی که قبلاً ارقام پر بازده را کشت نمی‌کردند به این کار مبادرت می‌ورزند.

7. تغییر در اعتماد یا خود اتکایی. به عنوان مثال در کشاورزان این حس ایجاد می‌شود که آنها توانایی مدیریت کشت ارقام پر بازده را دارند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ سیر تکاملی ترویج کشاورزی

الف - تاریخچه ترویج کشاورزی در اروپا و آمریکا

ب - تاریخچه ترویج کشاورزی در جهان سوم

ج - تاریخچه ترویج کشاورزی در ایران

www.pnu.ac.ir

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ج- تاریخچه ترویج کشاورزی در ایران

□ ترویج کشاورزی بطور رسمی از سال 1327 (هـ. ش) و فعالیت برنامه اول توسعه کشور فعالیت خود را آغاز کرد. برای اولین بار در برنامه 7 ساله اول توسعه کشور، فکر ایجاد اداره ای به نام اداره ترویج کشاورزی در وزارت کشاورزی شکل گرفت. در فاصله سالهای 1327 تا 1331 (هـ. ش) با کمک‌های اعتباری برنامه 7 ساله اول و اداره همکاری‌های بین المللی آمریکا در ایران، اساس و بنیان دستگاهی مستقل به نام اداره کل ترویج کشاورزی در وزارت کشاورزی پایه گذاری شد. به دنبال گسترش فعالیتهای ترویجی، اداره ترویج در سال 1338 به سازمان ترویج کشاورزی تبدیل شد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ بعد از پیروزی انقلاب اسلامی دو وزارتخانه کشاورزی و جهاد سازندگی واحدهای سازمانی تحت عناوین مختلف دایر نمودند که در زمینه ترویج کشاورزی، امور دام و منابع طبیعی فعالیت می‌کردند. پس از ادغام دو وزارتخانه در سال 1381 همه فعالیتهای ترویجی در قالب معاونت ترویج و نظام بهره‌برداری وزارت جهاد کشاورزی متمرکز گردید.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل دوم

جایگاه ترویج در توسعه کشاورزی

WWW*PNUWEB*COM

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مقدمه

□ ترویج کشاورزی یکی از پیش شرطهای اساسی برای دستیابی به توسعه پایدار کشاورزی است. ترویج کشاورزی زمانی در این زمینه موفق خواهد بود که سایر عوامل موثر مانند سیاستهای مناسب قیمت‌گذاری خدمات بازاررسانی و بازاریابی و نهاده‌های مورد نیاز فراهم باشند. بنابراین در شرایطی که همه نهاده‌ها فراهم هستند، ترویج بیشترین تأثیر را داشته و با ایفای نقش مکمل خود، فرایند رسیدن به توسعه پایدار کشاورزی را سرعت می‌بخشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ به طور کلی ترویج کشاورزی دارای دو هدف اساسی به شرح زیر است:

1. انتقال آخرین یافته‌ها و فناوری‌ها به کشاورز برای افزایش بهره‌وری کشاورزی.

2. انتقال نیازها و مشکلات زارعین به مراکز تحقیقاتی برای افزایش تناسب تحقیقات کشاورزی با نیازهای جامعه روستایی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نیاز به ترویج

□ نیاز به ترویج از آنجایی مورد توجه است که ما بر این باور هستیم زندگی روستاییان بطور اعم و کشاورزان بطور اخص باید بهبود یابد. در حال حاضر احساس می‌شود که در جامعه روستایی و کشاورزی شکاف عمیقی بین وضع موجود و مطلوب وجود دارد. این شکاف عمدتاً بوسیله کاربرد علوم و فناوری در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی و از طریق ایجاد تغییرات مناسب در رفتار روستاییان پر می‌شود که در این رابطه ترویج نقش حیاتی ایفا می‌کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تأثیر عوامل گوناگون بر ترویج کشاورزی

عوامل بوم‌شناسی

□ ترویج کشاورزی بویژه در کشورهای در حال توسعه باید در يك محیط پیچیده، متنوع و مستعد خطر به فعالیت بپردازد. از اینرو است که ترویج باید به تنوع مناطق و حوزه‌های مختلف بوم‌شناسی کشاورزی توجه نموده و متناسب نیازها و مشکلات کشاورزان در هر يك از این مناطق به انتقال فناوری همت گمارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

عوامل اقتصادی

□ حوزه یا محیط اقتصادی نیز به طرق مختلف بر روند ترویج اثر می‌گذارد. یکی از مهمترین این عوامل سطح توسعه یافتگی اقتصادی کشور است. میزان سرمایه‌گذاری دولت در بخش ترویج عمومی نیز یکی دیگر از این عوامل است که خود تحت تأثیر وجود یا عدم وجود برنامه اصلاح ساختاری، درجه وابستگی اقتصاد به کشاورزی یا سهم کشاورزی در ایجاد اشتغال و تولید ناخالص ملی در مقام مقایسه با سایر بخشهای اقتصادی مانند صنعت و خدمات است. از طرفی وضعیت واحدهای بهره‌برداری و درصد کشاورزان خرده‌پا و فقیر نیز در تعیین ساخت و کارکرد نظام ترویج بسیار مؤثر است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

عوامل سیاسی

□ محیط سیاسی به نوبه خود تأثیرات گوناگون و متفاوتی می‌تواند بر سازمانهای ترویج دولتی و خصوصی داشته باشد. تغییر و تحولات سریع سیاسی در سطح ملی که تعویض و جابجایی مدیران رده بالا را به همراه دارد باعث تضعیف رهبری در سازمانهای ترویجی می‌شود، ضمن اینکه بروز جنگ و ناآرامی سیاسی نیز پرداختن به فعالیتهای ترویجی را ناممکن می‌سازد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

عوامل اجتماعی - فرهنگی

□ در بسیاری از کشورها عوامل اجتماعی - فرهنگی مهمترین نقش را میزان اثربخشی، کارایی و بهره‌وری ترویج ایفا می‌کند. نرخ بالای بیسوادی و کم سوادی، تنوع زبان و گویش‌های محلی می‌توانند مانع انتقال سریع و با کیفیت فناوری شوند. تقسیم جنسیتی کار و الگوی مشارکت زنان در کشاورزی نیز تأثیرات خاصی بر نظام ترویج دارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

عوامل زیرساخت

□ توسعه زیرساختهای حمل و نقل، ارتباطات و تسهیلات بازار، هم بر فعالیتهای کشاورزان تأثیر می‌گذارد و هم کارایی سازمانهای ترویج را متأثر می‌سازد. فعالیتهای ظرفیت خدمات‌رسانی سازمانهای ترویج وابسته به ظرفیت و استعداد جابجایی افراد، نهاده‌ها و تولیدات در منطقه و نیز قدرت و توان ارسال و دریافت اطلاعات است. اگر زیرساختهای حمل و نقل و جاده‌ای يك منطقه نامناسب باشد موجب می‌گردد تا هم ترویج در انجام مأموریت‌های خود دچار مشکل شود و هم کشاورزان دسترسی مناسب و آسانی به بازار نهاده‌ها و محصولات نداشته باشند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

عوامل نهادی

□ ترویج در يك محیط نهادی فعالیت می‌کند که سازمانهای خصوصی و عمومی دیگری نیز وجود دارند که بطور مستقیم و غیرمستقیم در راستای توسعه کشاورزی فعالیت می‌کنند. در بین این کنشگران، مراکز تحقیقات کشاورزی نزدیکترین شريك نهادی ترویج در امر تولید و انتقال فناوری به شمار می‌آیند. نحوه برنامه‌ریزی و سیاستگذاری تحقیقات و چگونگی طرح‌ریزی و مدیریت روابط بین تحقیق و ترویج می‌تواند دامنه اثربخشی ترویج را تضعیف یا تقویت کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل سوم

رهیافت‌های گوناگون ترویج کشاورزی

WWW.PNUeB.COM

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مفهوم رهیافت

□ رهیافت عبارت است از شیوه عمل در يك نظام و تجسم فلسفه آن، این امر شبیه ضربه‌های طبل زن است که به منزل سرمشقی برای کلیه فعالیت‌های نظام می‌باشد، اما صرفاً یکی از اجزای تشکیل دهنده نظام نیست بلکه بیشتر به اصول حاکم بر نظام شبیه است که به جنبه‌هایی همچون ساختار، رهبری طرح و منابع تحرك بخشیده و آنها را هدایت می‌کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ هر رهیافت را می‌توان توسط هفت بعد زیر مشخص کرد:

1. مسائل مهم و شناخته شده‌ای که رهیافت باید به عنوان يك راه‌حل راهبردی برای آنها بکار گرفته شود
2. مقاصدی که رهیافت برای نیل به آنها طراحی می‌شود.
3. شیوه کنترل و رابطه کنترل کنندگان آن با مخاطبان اصلی موردنظر طرح
4. ماهیت کارکنان میدانی
5. منابع مورد نیاز و عوامل هزینه‌ای گوناگون
6. نمونه فنون اجرایی مورد استفاده
7. نحوه سنجش موفقیت آن

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ هر چند رهیافت‌های ترویج کشاورزی گوناگونی وجود دارند ولی همه آنها وجوه مشترکی نیز دارند که برخی از آنها عبارتند از:

1. استفاده از شیوه‌های آموزش غیررسمی
2. تأکید بر آموزش محتوی 5 و مفاهیم کشاورزی
3. تلاش برای بهبود استاندارد زندگی روستاییان.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت ترویج کشاورزی عمومی

□ پیش‌فرض اصلی این رویافت آن است که فناوری‌ها و اطلاعات موجود کشاورزی، مورد استفاده کشاورزان قرار نمی‌گیرند. اگر بتوان این اطلاعات یا فناوری‌ها را به کشاورزان منتقل کرد زمینه بهبود عملیات کشاورزی فراهم می‌شود. در این رویافت تأکید بر "انتقال فناوری" از دستگاه‌های دولتی مانند مراکز تحقیقاتی و مؤسسات آموزش عالی به کشاورزان است. هدف ترویج کشاورزی با این پیش‌فرض عبارت از کمک به کشاورزان در افزایش تولید است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت تخصصی کالا

□ در این رویافت تمرکز فعالیت‌های ترویجی بر يك محصول یا کالای خاص عمدتاً صادراتی مانند قهوه، شکر، تنباکو، پنبه یا کائوچو قرار دارد. گاهی این رویافت توجه خود را به یکی از جنبه‌ها یا زمینه‌های کشاورزی مانند دامداری، پرورش ماهی، پرورش کرم ابریشم و مانند آن معطوف می‌کند. پیش فرض این رویافت آن است که راه افزایش بهره‌وری و تولید يك کالای خاص، تمرکز واقعی بر روی آن کالا است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت آموزش و دیدار

□ بر اساس این رویافت مروجان از آموزش‌های زیادی برخوردار نیستند ضمن اینکه ترجیح می‌دهند در دفتر خود مانده و تماس کمتری با کشاورزان داشته باشند. این رویافت دارای الگوی خاص و منحصر به فردی است که آن را از سایر رویافت‌ها متمایز می‌سازد به این صورت که در آن جدول زمانی ثابتی در زمینه آموزش مروجان بوسیله متخصصان موضوعی و جدول زمانی ثابتی برای دیدارهای مروجان با کشاورزان تماس وجود دارد. این امر موجب بهبود تماس بین مروجان و کشاورزان می‌شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت ترویج کشاورزی مشارکتی

□ در سراسر جهان شواهد زیادی وجود دارد که وقتی روستاییان برای منافع خویش سازمان دهی می‌شوند، دستاوردهای فراوانی حاصل می‌شود. رویافت ترویج مشارکتی از این اصل بهره می‌گیرد و بر مشارکت کشاورزان تأکید می‌ورزد.

□ پیش‌فرض اساسی رویافت ترویج مشارکتی آن است که کشاورزان از دانش زیادی درباره تولید مواد غذایی از زمین خود دارند، اما زندگی و بهره‌وری و رفاه آنها زمانی بهبود می‌یابد که با دانش نوین نیز آشنا شوند. این رویافت به پیوند دانش بومی و مدرن برای بهبود کشاورزی تأکید دارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ اهداف رهیافت ترویج کشاورزی مشارکتی

1. افزایش تناسب پیام‌های ترویجی با نیازهای کشاورزان
2. ارتقا یادگیری مخاطبان از طریق مشارکت هدفدار و فشار گروهی
3. دریافت توصیه‌های مناسب از محققان کشاورزی از طریق بازخورد نظرات کشاورزان به محققان
4. کمک به تطبیق نهاده‌ها با نیازهای کشاورزان
5. افزایش کارایی و اثربخشی ترویج کشاورزی
6. توجه به مصرف و سطح استاندارد زندگی روستاییان علاوه بر افزایش تولید.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ مزایای رهیافت ترویج کشاورزی مشارکتی

1. افزایش میزان تناسب پیام‌ها و فناوری‌های تولید شده با نیازها، علائق، مشکلات و اولویت‌های کشاورزان و روستاییان
2. افزایش همکاری درون و برون سازمانی که منجر به تسهیل فعالیت‌ها و یادگیری متقابل می‌شود.
3. استفاده از ظرفیت دانش بومی مردم محلی.
4. کاهش هزینه از طریق واگذاری بخشی از فعالیت‌ها به سازمان‌های محلی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ معایب رهیافت ترویج کشاورزی مشارکتی

1. احتمال کاهش کنترل دولت مرکزی و بویژه وزارت کشاورزی بر فعالیت‌های ترویجی یا سازمان‌های محلی مجری طرح‌های ترویجی
2. کاهش امکان گزارش نویسی و مستندسازی فعالیت‌های ترویج کشاورزی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت پروژه

□ پیش فرض این رهیافت آن است که دیوانسالاری گسترده در نظام دولتی که در برخی از رهیافت‌ها به چشم می خورد، بعید است که بر روی تولید کشاورزان یا روستاییان تأثیر بسزایی داشته باشد و فرض دیگر آن است که با تزریق وسیع منابع خارجی طی مدت زمان مشخص در يك مكان خاص می توان به نتایج بهتری دست یافت. هر چند این رهیافت ممکن است به صورت مقطعی در يك زمان و مكان خاص به اجرا درآید ولی این فرض وجود دارد که اگر رهیافت موفق باشد، بعداً در نقاط دیگر کشور تکرار می شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت توسعه نظام‌های زراعی

□ پیش‌فرض این رویکرد این است که فناوری متناسب با نیازهای کشاورزان بویژه کشاورزان خرده‌پا وجود ندارد و لازم است در محل ایجاد شود. در این رویکرد برنامه‌های طرح به آرامی در طی یک فرآیند تکامل می‌یابند و ممکن است برای هر نوع نظام اکولوژی - زراعی متفاوت باشند. کنترل و اجرای طرح در اینجا بر عهده کشاورزان محلی، مسئولان ترویج کشاورزی و محققان کشاورزی است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ ویژگی‌های اساسی رهیافت توسعه نظام‌های زراعی به شرح ذیل است:

1. رهیافتی برای توسعه است.
2. بر مشارکت فعال کشاورز استوار است.
3. از سازمان‌های موجود کشاورزان استفاده می‌کند.
4. هدفش این است که مبتنی بر حفظ و نگهداری باشد.
5. خانواده یا خانوار کشاورز را جزء لاینفک نظام زراعی می‌داند.
6. تصدیق می‌کند که توسعه نظام‌های زراعی به فراهم بودن خدمات پشتیبانی که نیازها و خواسته‌های کشاورزان را تأمین می‌کند بستگی دارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

7. در جاهایی گسترش می‌یابد که فعالیت‌های تحقیقاتی نظام‌های زراعی وجود دارد.

8. ساز و کار مؤثری برای توسعه و انتقال فناوری‌های کشاورزی است.

9. می‌تواند رهیافتی مستمر باشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت تسهیم هزینه

□ پیش‌فرض این رویافت آن است که هر طرح آموزش غیررسمی در صورتی که بهره‌مندان آن در بخشی از هزینه‌ها سهیم شوند، موفق‌تر خواهد بود. فرض بر این است که اگر هزینه‌ها بین متولیان خارجی طرح و گروه‌های موردنظر داخلی آن تقسیم شود احتمال بیشتری وجود دارد که طرح مناسب شرایط محلی باشد و کارکنان در جهت منافع مخاطبان طرح گام بردارند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت مؤسسه آموزشی

□ رویافت دیگر ترویج کشاورزی، جلب مشارکت مدارس، دانشکده‌ها و دانشگاه‌های کشاورزی است. نقش اصلی این مؤسسات، آموزش و تحقیق است که می‌توانند ترویج را به عنوان فعالیت فرعی به آنها الحاق نمایند. پیش فرض این رویافت آن است که مدارس و دانشکده‌های کشاورزی دانش فنی مناسب و مفید برای کشاورزان را در اختیار دارند. همچنین فرض بر آن است که کادر آموزشی برای اینکه بتوانند در تدریس کشاورزی معلمان خوبی باشند، لازم است با کشاورزان واقعی مرادده داشته باشند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت سازمان کشاورزان

□ اینکه مشاهده می‌شود در کشورهای در حال توسعه دولت نقش بسیار فعالی در تأسیس و مدیریت تعاونی‌ها ایفا می‌کند با نظریه سازمان‌های کشاورزان بعنوان يك رهيافت ترويجی در تناقض است. در این رهيافت سازمان‌های مستقل، خودگردان و در اکثر موارد دایمی با هدف اشاعه نوعی پیشرفت اقتصادی یا اجتماعی برای اعضای خود تشکیل می‌شوند. از ویژگی‌های آنها فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی، بکارگیری متخصصان و اهل فن، ابتکار عمل و بسیج و بکارگیری منابع در دست سازمان و درخواست کمک از سازمان ترویج موجود است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ عوامل مؤثر بر ظهور و پیدایش سازمان‌های کشاورزان

1. **موقعیت سیاسی:** عبارت از تشویق، تحمل یا ممانعت دولت از تشکیل سازمان‌های کشاورزان و بسیج روستاییان است.

2. **سیاست‌های دولتی و سازمان‌های اهداکننده:** کمک سیاست‌های دولتی و سازمان‌های اهداکننده کمک شامل اصلاح ساختار دولتی، تمرکززدایی، راهبردهای عمومی توسعه و مشارکت تاریخی سازمان‌های کشاورزان در سیاست‌های دولت یا زمینه‌های سیاسی است.

3. **محیط سازمانی (اجتماعی):** شامل ساختار و عملکرد دستگاه‌های ترویجی و تحقیقی دولتی و سازمان‌های غیردولتی غیر عضو می‌شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

4. اقتصاد کشاورزی: اشاره به ساختار بخش کشاورزی و اهمیت نسبی آن در اقتصاد ملی و تولید محصولات نقدی و غذایی مزارع کوچک دارد.

5. بستر و شرایط روستایی: شامل سنت‌های محلی، تجربه اقدام گروهی و تنوع نظام‌های تولیدی و فرهنگی - اجتماعی محلی است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

- نمایندگان سازمان‌های کشاورزان مردمی سه عامل را بیش از بقیه در پیدایش این سازمان‌ها مؤثر دانسته‌اند:
- 1. عدم پاسخگویی ترویج و تحقیق دولتی به نیازها و تقاضاهای فناوری کشاورزان محلی.
- 2. درك کشاورزان از این موضوع که بهترین راه تأمین نیاز، اقدام جمعی و گروهی است.
- 3. وجود يك سازمان مانند سازمان غیردولتی برای كمك به کشاورزان بطوریکه آنها بتوانند در قالب يك سازمان تشکل یابند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

سه نقش اساسی سازمان‌های کشاورزان

1. افزایش فشار و تقاضا به بخش ترویج و تحقیق دولتی برای افزایش پاسخگویی آنان نسبت به نیازها و اولویت‌های کشاورزان.
2. همکاری با بخش تحقیق و ترویج از طریق پذیرش برخی از مسئولیت‌ها در زمینه‌های شناسایی مشکل، تحقیق، آزمایش و انتقال تکنولوژی.
3. ایفای نقش حمایتی در کمک به کشاورزان برای دسترسی بهتر به خدمات و نهاده‌هایی که فرآیند پذیرش تکنولوژی جدید را تسهیل می‌کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

انواع سازمان‌های کشاورزان

□ تجربیات جهانی از قاره‌های آفریقا، آسیا و اروپا که در کارگاه آموزشی سال 1994 در ISNAR مطرح گردید حاکی از تشکیل سه نوع سازمان در بین کشاورزان به شرح زیر بود:

- 1- سازمان‌های مردمی محلی Local Grassroots Organizations
- 2- اتحادیه‌ها یا شبکه‌ها Federations or Networks
- 3- انجمن‌های ملی کشاورزان National Farmer's Associations

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فعالیت‌های تعهدشده توسط سازمان‌های کشاورزان

□ سازمان‌های کشاورزان معمولاً درگیر چهار نوع کار اساسی در فرآیند تغییر فناوری هستند:

1. نماینده منافع، علایق و تقاضاهای کشاورزان اند.
2. توسعه و انتقال گزینه‌های فناوری را انجام می‌دهند.
3. خدمات حمایتی برای پذیرش فناوری را فراهم می‌کنند.
4. توانایی اعضا برای استفاده از فناوری را ارتقا می‌بخشند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نقش دیگر سازمان‌های کشاورزان

- تکثیر و بسته‌بندی تکنولوژی برای استفاده اعضا
- ارزشیابی و نظارت بر عملکرد و پذیرش فناوری‌های جدید

www.pnuweb.com

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ پیش شرط‌های لازم برای اثربخشی این سازمان‌ها عبارتند از:

1. وجود يك ساختار سازمانی مردم سالار و باز که تضمین‌کننده پاسخگویی رهبر در مقابل اعضا است.
2. برخورداری از يك اساس مالی خوب و مناسب و ظرفیت و توانایی عمل
3. سطح مناسب مهارت‌های مدیریتی و فنی خانگی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

- ویژگی‌هایی که سازمان‌های کشاورزان را قادر می‌سازد که به اهداف خود به طور مؤثری دست یابند عبارتند از:
1. قدرت سیاسی و سازمانی
 2. موفقیت در شناسایی و بازنمایی نیازهای اعضا
 3. ثمربخشی در ارائه خدمات و کالاهای مورد نیاز اعضا
 4. عضویت مؤثر و باز عمل کردن در مورد دریافت همکاری و منابع اطلاعات خارجی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ نقش سازمان‌های غیردولتی و ارتباط آنها با سازمان‌های کشاورزان

1. کمک‌های سازمان‌های غیردولتی به سازمان‌های کشاورزان می‌تواند شامل این موارد باشد:
2. بسیج و سازمان‌دهی روستاییان
3. فراهم کردن آموزش‌های لازم در سازمان از سوادآموزی گرفته تا سطوح بالاتر
4. کمک به مدیریت بهتر سازمان‌های کشاورزان از طریق آموزش مهارت‌های مدیریتی و غیره
5. فراهم کردن کمک‌های مالی و فنی به سازمان‌های کشاورزان
6. برقراری ارتباط بین سازمان‌های کشاورزان و مراکز تحقیقاتی و توسعه حمایت‌های محلی از فعالیت‌های این سازمان‌ها.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ توسعه ارتباط سازمان‌های کشاورزان با سازمان‌های غیردولتی ممکن است باعث بروز مشکلات زیر شود:

1. عدم توزیع برابر قدرت بین این دو سازمان. معمولاً کنترل سازمان‌های غیردولتی بر منابع و فرآیند برنامه‌ریزی بیشتر است.

2. عدم استقلال سازمان‌های کشاورزان و وابستگی آنها به سازمان‌های غیردولتی.

3. تفاوت اساسی در فلسفه، اولویت‌ها و سیاست‌های سازمان‌های کشاورزان و سازمان‌های غیردولتی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

- مشکلات سازمان‌های کشاورزان در جهان سوم
- 1. فقدان برخورداری از حمایت‌های سیاسی و جایگاه قانونی
- 2. کمبود منابع مالی
- 3. فقدان مهارت‌های لازم برای شناسایی و اولویت‌بندی تقاضاهای اعضا و انتقال آن به سازمان‌های مربوطه به نحو مؤثر و کارآمد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نیاز به تحولات در ساختار نظام ترویج

□ در طول سالها، تجربه جهانی نشان داده است که در کنار توجه به ارتباطات و نظام‌های زراعی به عنوان دو مقوله اساسی در ارائه خدمات ترویجی باید به مدیریت و سازماندهی نظام‌های خدمات‌رسانی ترویجی توجه نموده و از طریق نوآوری‌های نهادی تحولات لازم را در این زمینه فراهم آورد. اگر نظام ترویج از طریق بازنگری در شیوه برنامه‌ریزی، مدیریت و سازماندهی خود، پویایی مناسبی را در درون خود ایجاد نماید، قادر خواهد بود تا منشأ تغییرات مطلوب در بخش کشاورزی باشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ برخی از اقدامات قابل توجه در این زمینه عبارتند از:

الف - بهبود پایداری منابع مالی ترویج

ب - تمرکززدایی و خصوصی سازی ترویج

ج - گسترش نقش سازمان های کشاورزان در ارائه خدمات ترویجی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل چهارم

آشنایی با روشهای آموزش ترویجی

WWW*PNUWEB*COM

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ روش‌های ترویجی به کلیه فعالیت‌ها و فنونی اطلاق می‌شود که مروجان برای ارتباط با مردم از آنها استفاده می‌کنند. این روش‌ها نشانگر راه‌هایی هستند که در آن منابع ترویجی به منظور انتقال پیامها با دریافت کنندگان آن مرتبط شده‌اند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

معیارهای گزینش روش ترویجی مناسب

□ فرایندی که طی آن کشاورز تصمیم می‌گیرد ایده جدید را بپذیرد یا رد کند اصطلاحاً به فرایند پذیرش شناخته می‌شود. فرایند پذیرش معمولاً پنج مرحله دارد که عبارتند از:

1. آگاه شدن یا کسب دانش
2. علاقه‌مند و ترغیب شدن
3. ارزشیابی یا تصمیم‌گیری
4. آزمون یا اجرا
5. پذیرش یا تایید

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ معیارهای دیگری برای انتخاب روش ترویجی مناسب وجود دارند که به برخی از مهمترین آنها اشاره می‌شود:

1. هزینه
2. سطح پوشش
3. پیچیدگی
4. مهارت
5. مشارکت
6. پیام
7. مخاطبان یا گروه هدف
8. منابع موجود
9. اصل مکمل بودن

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ در انتخاب روش آموزشی مناسب علاوه بر معیارهای فوق اصولی را نیز باید مد نظر قرار داد که عبارتند از:

1. هیچ روش آموزشی منحصر به فردی بهتر از روش آموزشی دیگر نیست بلکه هر روش در شرایط خاصی بهترین است.

2. برای اجرای برنامه‌های ترویجی باید از چند روش آموزشی استفاده نمود تا فراگیری آسانتر و سریعتر شود.

3. در بعضی موارد روشهای آموزشی همپوشانی پیدا می‌کنند که باعث تقویت یکدیگر می‌گردند.

4. حتی‌الامکان باید از وسایل دیداری و مواد نوشتاری سود جست تا فرایند یادگیری تسهیل گردد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روشهای آموزش انفرادی

□ باید توجه کرد که یادگیری بیشتر يك جریان فردی است هر چند روشهای گروهی امکان ایجاد تماس با شمار بیشتری از زارعین را برای مروج فراهم می‌سازند. اما تماس شخصی و توجه فردی مروج، پشتیبان مهمی برای فرد کشاورز است. نفوذ شخصی مروج می‌تواند عامل تعیین کننده در جهت كمك رسانی به کشاورز در تصمیم‌گیریهای مهم بوده و همچنین می‌تواند باعث شرکت کشاورز در فعالیتهای ترویجی شود. در تماسهای فردی غالباً به نظر می‌آید که زارع به توصیه‌های ارائه شده توسط مروج گوش فرا داده و از توجهی که به وی شده است راضی به نظر می‌رسد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ملاقات در خانه و مزرعه

□ در این روش مروج با کشاورز، کارگر کشاورزی یا اعضای خانوار درگیر در فعالیتهای کشاورزی یا مرتبط با آن در مزرعه یا منزل ملاقات انفرادی می‌کند. این روش نیاز به وقت زیادی دارد، هزینه آن بالا بوده و با تعداد ثابت مروجان، سطح پوشش خدمات ترویجی کاهش می‌یابد. لیکن نباید فراموش کرد که علی‌رغم این محدودیتها، روش ملاقات انفرادی در خانه و مزرعه مزایای زیاد و کارکردهای منحصر به فردی دارد، بطوریکه بسیاری از کارشناسان آن را جزو "روشهای بسیار مورد توصیه" قرار می‌دهند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ از مزایای این روش آن است که :

1. ملاقاتهای سر مزرعه می‌تواند مروج را با زارع و خانواده وی آشنا کند؛
2. امکان ارائه توصیه‌های خاص یا اطلاعات ضروری به زارع را برای مروج فراهم می‌کند؛
3. اطلاعاتی را برای مروج از منطقه و از مشکلاتی که دامنگیر زارعین است فراهم می‌کند؛
4. این اجازه را به وی می‌دهد تا درباره توصیه‌های ارائه شده، توضیح دهد یا آنها را پیگیری و نتایج حاصل از به کارگیری آنها را هر روز مشاهده کند؛
5. علائق عمومی زارعین را تشویق کرده و موجبات مشارکت آنها را در فعالیت‌های ترویجی فراهم می‌کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ بهر حال مانند سایر روشهای آموزشی، در اینجا نیز باید برنامه‌ریزی و تدارکات دقیق به عمل آید.

الف - اقدامات قبل از دیدار و ملاقات

ب - اجرای دیدار و ملاقات

ج - پیگیری

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

دیدار ارباب رجوع از اداره ترویج

□ این مورد در کشورهای صنعتی معمول است که کشاورز مروج را در دفتر کارش که معمولاً در یکی از شهرهای مجاور قرار دارد ملاقات می‌کند. در این روش ارباب رجوع برای کسب اطلاعات و جلب کمک شخصاً به اداره ترویج می‌آید.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تماس‌های غیررسمی

□ تماس‌های غیررسمی در واقع جلسات یا فرصت‌های غیر برنامه‌ریزی شده‌ای است که در آن ارباب رجوع بصورت غیررسمی با مروج ملاقات می‌کند. این دیدار ممکن است در مراسمات سنتی، مذهبی، بازار، خیابان یا موقعیتهای دیگر باشد. در این ملاقاتها که عمدتاً بصورت تصادفی است فرصتی ایجاد می‌شود تا رابطه شخصی و حرفه‌ای مروج و کشاورز تقویت شود. در هندوستان روزهای خاصی تحت عنوان “روزهای اجتماع” ترتیب داده می‌شود که طی آن کارکنان ترویج به ملاقات با روستاییان ترغیب می‌شوند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

استفاده از پرچم صحرایی

□ اگر در هنگام دیدار مروج از خانه یا مزرعه کشاورز، وی در محل حضور نداشته باشد از روش پرچم صحرایی یا پرچم مزرعه استفاده می‌شود. در این روش که ابتدا در کشور کره ابداع و به آن عمل شد، مروج به مزرعه کشاورز مراجعه و ضمن بازدید از محصولات، توصیه‌های خود را در هر زمینه از جمله آبیاری، مبارزه با آفات و بیماریها و غیره بر روی کاغذ یادداشت و در جیب پرچم که بر روی يك میله نصب شده قرار می‌دهد. زمانیکه کشاورز به مزرعه مراجعه می‌کند، پیام را خوانده و به آن عمل می‌نماید. پرچم در جایی نصب می‌شود که به سهولت قابل مشاهده و دستیابی باشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

کشاورز نمونه

□ این روش که در ایران نیز بسیار مورد توجه است شامل شناسایی کشاورزانی است که روشها، گرایشها، طرز تلقی و عملکرد حرفه‌ای آنها به مراتب برتر از دیگران است، بطوریکه می‌توان آنها را بعنوان الگو و نمونه برای سایرین معرفی کرد. مقصود از انتخاب کشاورز نمونه نشان دادن روش‌ها و عملیات خوب کشاورزی از طریق تأکید بر عملکرد کشاورز نمونه در محل، ترغیب ارباب رجوع به پذیرش روشهای بهتر کشاورزی و ایجاد يك محیط مناسب یادگیری است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش ارتباط تلفنی

□ ارتباط رودررو رایج‌ترین شکل تماس ترویجی در اغلب کشورهای در حال توسعه است، ولی با افزایش سطح سواد و بهبود نظام‌های ارتباطی، نامه‌های شخصی، گزارش‌ها و مکالمات تلفنی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند. نامه، گزارش و مکالمه تلفنی تا حد زیادی انتخابی هستند. نامه‌ها و گزارش‌ها را می‌توان در اوقات فراغت بازخوانی کرد. ارتباط تلفنی یکی از روشهایی است که می‌تواند برای ارائه خدمات مشاوره‌ای در ترویج مورد استفاده قرار گیرد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ارتباط از طریق نامه

□ گاهی اوقات ممکن است کشاورز از طریق نامه با مروج مکاتبه کند. نامه‌ها ممکن است به دنبال بازدید مروج از مزارع ارسال شده باشند و یا دلیل ارسال آنها این باشد که زارعین قادر به ملاقات شخصی در دفتر مروج نیستند. تهیه پیش‌نویس و پاسخ دادن به نامه مهارت بسیار مهمی برای مروج است و وی می‌بایست در مورد آن اندیشه کند. در غیر اینصورت مشکلاتی از قبیل استفاده از لغات پیچیده فنی یا تایپ بروز خواهد نمود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش‌های آموزش گروهی

- در تبیین این روشها باید اذعان نمود که مروج می‌باید دو هدف اصلی را در کار خود با گروه‌های زار عین مد نظر داشته باشد.
- اول آنکه برای تکامل گروه تلاش کند، اعضاء آن را ترغیب کند تا تماس با یکدیگر را ادامه داده و به گروه شکل دائمی و همیشگی ببخشند.
- ثانیاً مروج می‌بایست گروه را با افکار نوین اطلاعات و دانشی که آنها را در انجام بهتر فعالیت‌های کشاورزی یاری می‌کند، آشنا سازد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نمایش های عملی

□ خیلی از اوقات مردم می خواهند بدانند يك نظریه چه نتایج را در بر دارد یا اثرات يك شیوة جدید چیست؟ نمایش های عملی به مردم امکان می دهد روشهای کهن و جدید را با هم مقایسه کنند. يك نمایش عملی که به خوبی طراحی شده است، باید خود گویا و رسا باشد. مروجان می توانند در کار خود، دو نوع اصلی از نمایش های عملی را مورد استفاده قرار دهند:

الف - نمایش طریقه

ب - نمایش نتیجه

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

الف – نمایش طریقه

□ نمایش طریقه يك روش ترویجی گروهی است که به مدت 1-2 ساعت به اجرا درآمده و طی آن يك مهارت خاص مرحله به مرحله به نمایش گذاشته می‌شود. از آنجاییکه در نمایش طریقه تنها يك مروج و تعدادی کشاورز مشارکت می‌کنند يك روش کم هزینه و نسبتاً کارآمد است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ب - نمایش نتیجه

□ این روش بمنظور نشان دادن نتایج حاصل از يك فناوری خاص بکار گرفته شده در مزرعه یا خانه مانند کشت يك رقم برنج اصلاح شده، استفاده از روش مدیریت تلفیقی آفات در طی يك فصل و یا نمایش يك الگوی کشت جدید مورد استفاده قرار می‌گیرد. روش نمایش نتیجه ممکن است در يك فصل، دو فصل و یا کل یکسال زراعی بکار گرفته شود. نمایش نتیجه ممکن است در مزرعه يك کشاورز و با حضور سایرین انجام شود و یا در مزارع تعدادی از کشاورزان بصورت همزمان صورت پذیرد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روز مزرعه

□ روز مزرعه عبارت از روز یا روزهایی است که در آن يك منطقه زراعی موفق می‌تواند پذیرای بازدید عموم از خود باشد. در این روز یا روزها غالباً نمایشگاه‌های مناسبی از قبیل نمایشگاه ادوات کشاورزی، بذور و مواد آموزشی برپا می‌شوند. هدف از روز مزرعه ارائه فرصت به ارباب رجوع ترویج است تا شخصاً روش‌های کشاورزی موفق را مشاهده کند و پرسش‌هایی به عمل آورد. این روز برای ایجاد فضایی آموزشی است که در آن تماس و یادگیری به طور غیر رسمی صورت می‌گیرند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

گردش صحرائی

□ در گردش صحرائی، گروهی متشکل از کشاورزان همراه با کارکنان ترویج کشاورزی به منظور مشاهده عملیات کشاورزی و طرحها و نمایش های ترویجی که در محل ایشان موجود نیست، رهسپار محلی می گردند که این فعالیتها در آنجا وجود دارند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

برگزاری مسابقات

□ مسابقات بر پایه اصل رقابت و فعالیت‌های اجتماعی و به منظور ترغیب مشارکت روستاییان و ارتقا مهارت‌های عملی کشاورزی آنان اجرا می‌شوند. هدف از برگزاری مسابقات آماده کردن کشاورزان و به ویژه کشاورزان جوان و ایجاد تحرك و تجهیز قوای انگیزشی نیرومند در آنان و نیز فراهم نمودن امکانات لازم برای افزایش مهارت‌های تخصصی در آنان است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

بحث‌های غیر رسمی

□ برای مروجان بسیاری از کشورها، استفاده از گروه‌های بحث یکی از روش‌های رایج ترویج است. این گروه‌ها، معمولاً کوچکتر و غیر رسمی‌تر از انجمن‌های کشاورزان هستند. آنها به ندرت سوابق را نگهداری می‌کنند و به طور کلی، با حداقل نیاز به کارمندان امور دفتری و دستورالعمل‌های جلسات رسمی، فعالیت می‌کنند. هدف این گروه‌ها بحث درباره مسائل کشاورزی مورد علاقه طرفین است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ایراد سخنرانی

□ سخنرانی روشی است حضوری و رسمی که طی آن يك فرد برای گروهی از مستمعین سخنرانی می‌کند. ممکن است طی سخنرانی از وسایل دیداری و شنیداری نیز استفاده شود و زمانی هم برای پرسش و پاسخ، در پایان سخنرانی در نظر گرفته شود. مقصود از سخنرانی عبارت از ارائه مجموعه‌ای از اطلاعات سازمان داده شده به حضار است. هر چند سخنرانی طریقی منظم در ارائه اطلاعات است، اما مانع عمده در سر راه آن وجود نقش غیر فعال مستمع است. اگر سخنران فاقد درك کامل از موضوع سخنرانی خود و نیز شیوه ارائه سخنرانی باشد از میزان توجه مستمعین به اظهارات خویش به شدت می‌کاهد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش حل مسأله

□ حل مسأله روشی است که یادگیری از راه فکر را به نتیجه می‌رساند و در حقیقت نوعی آماده کردن فراگیران برای زندگی است. حل مسأله فرایندی است برای کشف صحیح راه‌هایی که به يك هدف یا يك راه حل منتهی می‌شوند. در این روش فعالیت‌های آموزشی به گونه‌ای تنظیم شده که در ذهن فراگیر، مسأله‌ای ایجاد شود و او علاقمند گردد که با تلاش خود، راه حلی برای آن مسئله پیدا کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش پرسش و پاسخ

□ این روش برای مرور کردن مطالبی که قبلاً آموزش داده شده و یا هنگامی که آموزشگر بخواهد فراگیر را به تفکر درباره مفهومی جدید یا بیان مطلبی که آموخته شده است تشویق کند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف از روش پرسش و پاسخ، تحریک فکر، تواناییها و علائق و تقویت قدرت استقلال و تجزیه و تحلیل در فراگیران است.

□ دو اصل زیر اساس این روش را تشکیل می‌دهند:

- 1- وجود سؤال که کنجکاوی فراگیر را برانگیزد.
- 2- هدایت فراگیر جهت کشف جواب صحیح مسأله.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

سمینار

□ سمینار شامل گروه‌هایی گروه کوچکی از دانش پژوهان یا کارآموزان شاغل در يك بررسی تخصصی است که تحت رهبری يك فرد کارشناس یا متخصص برگزار می‌شود. فرد رهبر در سمینار ممکن است برای شروع، در زمینه مسائل بحث انگیز مقدمه کوتاهی را ارائه کند و بحث عمومی را نیز هدایت نماید. تحقیقات مورد لزوم بعضی اوقات توسط اعضای سمینار صورت می‌گیرد. معمولاً سمینار را برای استفاده در مراحل پیشرفته مطالعه در نظر می‌گیرند تا بدان وسیله فرصتی را برای بررسی عمیق يك مسأله یا يك سلسله مسائل توسط کارشناس متخصص فراهم آورند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

کارگاه

□ کارگاه عبارت از نوعی گردهمایی افراد است که طی آن مهارت‌های نو را مورد بحث قرار داده و ضمن یادگیری، آنها را عملاً به کار می‌بندند. در يك کارگاه مهارت، روش و عملیات مورد نظر را طوری به شرکت کنندگان آموزش می‌دهند که بتوانند فوراً آن را به کار ببندند. از افراد شرکت کننده در کارگاه خواسته می‌شود تا در پایان جلسه چیزی مانند يك وسیله بصری را به وجود آورند. معمولاً در هر کارگاه 15-30 نفر شرکت می‌کنند. کارگاه می‌تواند وسیله آموزشی مؤثری باشد زیرا هر يك از شرکت کنندگان بین يك تا چند روز را به طور فشرده روی تولید يك محصول معین کار می‌کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

گروه بحث

□ این روش عبارت از جلسه یا گفتگویی بین دو یا چند نفر است، که روی موضوعی خاص و مورد علاقه طرفهای مقابل صورت می‌گیرد. اعضای گروه بر اساس منابعی که برای مطالعه آنان معین شده و یا تجارب آموزشی مشترك، معمولاً دارای زمینه مشترکی با یکدیگر هستند. مقصود از این تکنیک ارائه فرصتی به اعضای گروه است تا با ایجاد يك موقعیت به طرح پرسش‌ها، مسایل و احساس خود نسبت به موضوع مورد بحث پرداخته و درك بیشتری را از اطلاعات مورد توصیه پیدا کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش شور همگانی

□ در این روش گروه بزرگی متشکل از افراد شرکت کننده را به گروه های به مراتب کوچکتر تقسیم و بعد موضوعی را برای بحث طی مدت کوتاهی به آنان واگذار می کنند. به طور کلی از هر يك از گروه های کوچکتر خواسته می شود تا مطلبی نظیر فهرست نظرات، عقاید و یا سوالات خود نسبت به موضوع مورد بحث را ظرف پنج دقیقه و به صورت گزارشی شفاهی به اطلاع اعضای سایر گروه های شرکت کننده در جلسه برسانند. مقصود از روش شور همگانی تسهیل شرکت فعال هر يك از اعضای حاضر در جلسه است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

طوفان اندیشه

□ در این روش اعضای شرکت کننده بدون هیچ گونه محدودیت و یا توجه به عملی بودن یا نبودن افکار خود، حتی الامکان ایده‌ها و نظریات بسیاری را پیرامون يك موضوع خاص ابراز می‌کنند. بیان بی واسطه اندیشه‌ها و خلاقیت، اجزای مهم این فرایند به حساب می‌آیند. مقصود از کاربرد این فن تقویت و پیشبرد خلاقیت‌های گروهی است تا بدین وسیله کلیه ابعاد يك مسأله روشن شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ایفای نقش

□ این روش عبارت از نوعی شبیه سازی است که طی آن ابتدا يك سناریوی نمایشی بدون پایان را تشریح و نقش‌هایی را در آن به منظور تجسم بخشیدن به وضعیت یا مسأله مورد نظر به روستاییان ارجاع می‌کنند. در اینجا متن مکتوبی برای نقش پرسوناژهای نمایش وجود ندارد و بازیگر، نقش خود را با توجه به تجارب خود، هر طور که مناسب ببیند، ایفاء می‌کند. مقصود از این تکنیک شرکت دادن روستاییان شرکت کننده در موقعیت‌های واقعی زندگی و از آن طریق ایجاد انگیزه، تفکر و یادگیری در آنان و ترغیب ایشان به بحث پیرامون عوامل موثر در سناریو است.

Payam Noor University Ebook

PNUweb

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش واحد کار یا پروژه

□ پروژه شامل يك رشته فعاليت‌هایی است که به منظور رسیدن به يك هدف کلی انجام می شود. پروژه مستلزم جمع‌آوری اطلاعات و یافتن راه‌حل، مطالعه و انجام کار عملی است که فراگیران به آن علاقه‌منداند. در روش پروژه، آموزشگر و فراگیر با هم همکاری می‌کنند و توجه اصلی به فعالیت فراگیر، رغبت، انگیزه و هدف می‌باشد. پروژه را می‌توان به صورت گروهی یا انفرادی به عنوان مکمل يك برنامه آموزشی و یا حتی يك برنامه آموزشی مستقل اجرا کرد که به هر حال محدودیت زمانی ندارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش‌های ارتباط جمعی

□ با استفاده از روشهای آموزشی فردی و رو در رو نمی‌توان به تك تك افراد طالب و نیازمند اطلاعات دسترسی پیدا کرد. بدین لحاظ برای اطلاع رسانی سریع به تعداد زیادی از مردم، باید از رسانه‌های انبوهی مانند روزنامه، مجله، تلویزیون، رادیو و نمایشگاه استفاده کرد. این روش‌ها به ویژه در آگاه نمودن قشر وسیعی از روستاییان پیرامون روش‌ها و ایده‌های نو و پیش‌آگاهی دادن به ایشان از حوادث در حال وقوع مفید هستند. هر چند میزان انتقال اطلاعات تفصیلی توسط رسانه‌های جمعی محدود است اما این اطلاعات در انگیزش و علاقه کشاورزان به ایده‌های نو، نقش مهم و ارزشمندی را ایفاء می‌کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ مروجان در کشورهای در حال توسعه روشهای متنوع ارتباط جمعی را به کار می‌گیرند تا باورها و رفتارها را تغییر دهند و مهارت‌های نوین را بیاموزند.

در اینجا به برخی از این روش‌ها اشاره می‌شود:

□ رسانه‌های چاپی شامل:

الف) پوسترها. ب) روزنامه‌های دیواری. ج) پوشه و برگه و جزوه. د) خبرنامه. هـ) روزنامه‌ها.

□ نمایشگاه‌ها و نمایش‌ها

□ رادیو و تلویزیون

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل پنجم

سازمان و مدیریت منابع انسانی در ترویج کشاورزی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ تعاریف بسیار متعددی برای سازمان ارائه گردیده است. اتزیونی سازمان‌ها را عبارت از واحدهای اجتماعی یا گروه‌های انسانی می‌داند که عمدتاً به منظور نیل به اهداف خاصی شکل گرفته‌اند.

www*PNUED.COM

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

شرایط ویژه يك سازمان ترویج مناسب

□ ساختار بهینه سازمان ترویج متأثر از کارکردهای آن خواهد بود. يك سازمان ترویج مناسب باید شرایط خاصی را دارا باشد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

1- ارتباطات خوب

2- اطلاعات

3- سازگاری با محیط در حال تغییر

4- ایجاد انگیزه در کارکنان

5- انعطاف‌پذیری

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مفهوم مدیریت

□ مدیریت در لغت به معنی اداره کردن يك مؤسسه است ولی با پیشرفت‌های سریع سازمان‌های انسانی، مدیریت غیر از معنای لغوی به مفهوم هدایت کردن یا بکارگیری مجموعه‌ای از آگاهی‌های شکل یافته است که بدان وسیله فرد با ایجاد هماهنگی در سازمان، بازدهی آن را افزایش می‌دهد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مهارت‌های مدیر

□ یک مدیر باید مهارت‌های زیادی داشته باشد. عموماً توافق بر این است که در فراگرد مدیریت، حداقل سه حوزه مهارتی ضرورت دارد:

- 1- مهارت فنی
- 2- مهارت انسانی
- 3- مهارت ادراکی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

وظایف اصلی مدیریت

1. تعیین مأموریت، خط مشی‌ها و اهداف شفاف برای تشکیلات یا سازمان
2. استقرار ساختارهای سازمانی رسمی و غیررسمی به منظور تفویض اختیار و تقسیم مسئولیتها
3. اولویت‌بندی، اصلاح و بازنگری اهداف بر حسب نیازها و تقاضاها
4. حفظ ارتباطات اثربخش در گروه‌های کاری و نیز با سایر گروه‌ها و یا جامعه بزرگتر
5. گزینش، انگیزش، آموزش و ارزیابی نیروی انسانی
6. تأمین اعتبار، بودجه‌بندی و ارزیابی میزان پیشرفت کار
7. پاسخگویی در قبال کارکنان رده بالاتر و جامعه خارج از سازمان

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

کارکردهای فرآیند مدیریت

□ به اعتقاد بدیان 5 مدیریت دارای پنج وظیفه مهم است:

1. برنامه‌ریزی
2. سازماندهی
3. مدیریت منابع انسانی
4. رهبری
5. کنترل

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مشکلات مدیریتی سازمان‌های ترویج کشاورزی

□ در همه کشورها سازمان‌های ترویج با مشکلات زیادی مواجه هستند که برخی از مهمترین آنها عبارتند از:

1. پرداخت به کارکنان ترویج در مقایسه با سایر سازمانهای دولتی کمتر است در حالیکه آنها اکثراً باید در شرایط دشوار، به دور از اداره و محل زندگی مسئولیت‌های خود را به انجام برسانند.

2. به توسعه حرفه‌ای کارکنان به ویژه آنهایی که در سطح میدانی و روستا فعالیت می‌کنند کمتر توجه می‌شود.

3. جابجایی و انتقال مروجان از يك محل به محل دیگر زیاد است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

4. امکانات و وسایل نقلیه کارکنان ترویج برای تردد به مناطق روستایی ناکافی یا نامناسب است.

5. حمایت‌های جانبی که باید از سوی محققان، مدیران ترویج، توزیع‌کنندگان نهاده، آموزش‌گران یا سایر ادارات به مروجان بشود تا کار خود را به نحو مطلوبتری انجام دهند، ضعیف و نامناسب است.

6. هماهنگی و همکاری بین ادارات دولتی ضعیف است که این بر عملکرد ترویج تأثیر نامطلوبی دارد.

7. مروجان وقت زیادی را صرف نوشتن گزارشات یا گردآوری داده‌هایی می‌کنند که برای بهبود برنامه‌های توسعه کشاورزی کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

8. بسیاری از فناوری‌هایی که برای انتقال در اختیار ترویج قرار می‌گیرند نامناسب و بخش قابل توجهی از برنامه‌های ترویج نیز با شرایط متنوع کشاورزان سازگار نیست.

9. زنان و مردانی که کشاورزی شغل فرعی‌شان است دسترسی کمتری به مروجان دارند.

10. وظایف شغلی مروجان بخوبی تعریف نشده و کنترل و نظارتی بر انجام آن نیست. به عبارتی اگر مروج برخی از وظایف را ناقص انجام داد کسی از او سئوالی نمی‌پرسد.

11. سازمان‌های ترویج هزینه‌های بالا و بودجه کمی برای انجام پروژه‌ها در اختیار دارند.

12. بسیاری از ادارات و سازمان‌ها برای خود واحد آموزش و ترویج تأسیس کرده‌اند که هیچگونه هماهنگی با برنامه‌های سازمان ترویج کشوری ندارند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

چالش‌های اساسی مدیریت ترویج کشاورزی

□ مدیران سازمان‌های ترویج کشاورزی، به منظور بهبود کارایی و اثربخشی برنامه‌های این سازمان‌ها با چالش‌های اساسی روبرو هستند که به برخی از مهمترین آنها اشاره می‌شود:

- 1- جلب مشارکت کشاورزان در برنامه‌های ترویجی
- 2- بهبود رابطه ترویج با بخش‌های دیگر (تحقیق، آموزش و کشاورزان)

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

سیاست‌های مناسب در نظام ترویج کشاورزی

□ سیاست‌های مناسب يك نظام ترویج کشاورزی عبارتند از:

1. برنامه‌های ترویج باید مشوق توسعه و بکارگیری محلی فن‌آوری‌های کشاورزی بوده، نیازهای گروه‌های خاص کشاورزان را مد نظر قرار دهند، از سازمان‌های کشاورزان و ترویج کشاورز- به - کشاورز حمایت کنند و بر رفتار جمعی و فردی کشاورزان تأثیر بگذارند.

2. خدمات ترویجی بهتر است توسط سازمان‌های متنوع مانند دستگاه‌های دولتی و خصوصی، سازمان‌های غیردولتی و مؤسسات آموزش عالی ارائه گردند تا گزینه‌های بیشتری برای کشاورزان از نظر منابع اطلاعاتی وجود داشته باشد. این تنوع سازمان‌های خدمات رسان ترویج کشاورزی، باعث پایداری بلندمدت نظام‌های زراعی و کشاورزی می‌شوند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

3. ارتقا شایستگی‌ها و مهارت‌های مروجان از طریق دوره‌های آموزشی بهبود یابد تا آنها با چالش‌های جدید ترویج کشاورزی مانند ایفای نقش در پایداری نظام‌های بهره‌برداری آشنا شوند.

4. سطح پوشش خدمات و برنامه‌های رسانه‌های ارتباط جمعی گسترش یافته و محتویات ارائه شده برنامه‌های ترویج از هر نوع، متناسب با نیاز مخاطبان باشد. از رسانه‌های گسترش دهنده ارتباط کشاورز - به - کشاورز حمایت بیشتری شود.

5. مواد و مطالب آموزشی متنوعی تهیه شوند تا همه مشکلات و راهکارها مورد توجه قرار گرفته و فرآیند تصمیم‌گیری و پذیرش فناوری تسهیل شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

اصول اساسی در رهیافت مدیریت منابع انسانی

- کارکنان هر سازمان سرمایه‌هایی محسوب می‌شوند که در صورت تکامل و ارتقاء، منافع بلندمدتی را به شکل افزایش بهره‌وری برای آن سازمان به ارمغان می‌آورند.
- سیاست‌ها، برنامه‌ها و عملیات باید به گونه‌ای تدوین و طراحی شوند که به طور همزمان نیازهای عاطفی و اقتصادی کارکنان را تأمین نمایند.
- محیط و شرایط کار باید به صورتی باشد که کارکنان جهت ارتقاء و به کارگیری مهارت‌های خود تشویق شوند.
- برنامه‌ها و عملیات منابع انسانی باید به نحوی اجرا شوند که به طور همزمان هم نیازهای کارکنان را تأمین نمایند و هم سازمان را به اهداف خود نائل گردانند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نظام تشویق کارکنان ترویج

□ جاذبه‌های شغلی مروجان که به وسیله مروجان و کارشناسان نمونه ایران مطرح شده به ترتیب اولویت عبارتند از:

1- نیازهای روانی. در بین نیازهای روانی، دادن ارزش و اعتبار لازم به کار مروج و ایجاد امکانات تحصیل برای مروج از مهمترین عوامل شناسایی شده‌اند.

2- نیازهای اجتماعی. که در این بین، مورد قبول روستاییان قرار گرفتن و توجه مسئولین اداره به آنها دارای اولویت بوده‌اند.

3- نیازهای جسمانی. که تأمین حقوق و مسکن ارزان قیمت از اهمیت بیشتری برخوردار بوده‌اند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

کارگزینی یا تأمین نیروی انسانی در سازمان

□ کارگزینی بخشی از مدیریت منابع انسانی است. تأمین نیروی انسانی شامل سه قسمت مرتبط با یکدیگر است:

1- جذب برای استخدام: عبارت است از فرآیند جمع‌آوری تقاضای افراد علاقه‌مند به منظور انتخاب بهترین افراد برای مشاغل موجود.

2- گزینش‌کردن: عبارت است از فرآیند تعیین اینکه کدامیک از متقاضیان می‌توانند از عهده مشاغل موردنظر برآیند.

3- به کارگیری: عبارت است از فرآیند به کارگیری متقاضیان شناسایی شده در مرحله گزینش.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

انواع انگیزش

□ انگیزش ممکن است در دو سطح ایجاد شود:

الف - انگیزش درون. عبارت است از انگیزه‌هایی که از درون خود فرد سرچشمه می‌گیرند. برای مثال، رضایت از انجام موفقیت‌آمیز يك عمل می‌تواند انگیزه‌ای برای ادامه و استمرار آن عمل یا فعالیت باشد.

ب - انگیزش بیرونی. عبارت است از انگیزه‌هایی که ناشی از مشوق‌های بیرونی است. برای مثال فرد برای دستیابی به يك جایزه خاص دست به اقداماتی می‌زند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نقش‌های گوناگون مروجان کشاورزی

□ نقش مروج در سطوح مختلف به این شرح است:

سطح محلی. مروج، مشاور یا مأمور تغییر و رابط است.

سطح ناحیه. سرپرستی و آموزش مروجان، آزمایش یافته‌های تحقیقاتی در مزارع آزمایشی و وارد کردن آن در برنامه ترویج، اطمینان از تأمین نهاده برای مروجان.

سطح منطقه. سرپرستی و هدایت کارکنان سطح ناحیه، تدارک خدمات ویژه مانند تجهیزات حفاظت خاک، تهیه اطلاعات کشاورزی و بولتن و غیره. سازمان‌دهی طراحی برنامه، کنترل و اجرای آن، هماهنگ کردن برنامه‌ها با سایر عوامل.

Payam Noor University Ebook

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

معیارهای انتخاب مروجان کشاورزی

□ برای گزینش مروجان سه دسته از مهارت‌ها و صلاحیت‌ها باید مدنظر قرار گیرند که عبارتند از:

1. صلاحیت‌های آموزشی

2. ویژگی‌های شخصی

3. ویژگی‌های حرفه‌ای

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ به طور کلی صلاحیت‌های ضروری برای مروجان روستایی ایران را در چهار بعد می‌توان خلاصه کرد که عبارتند از:

- 1- آموزش و برقراری ارتباط.
- 2- صلاحیت‌های حرفه‌ای برنامه‌ریزی.
- 3- صلاحیت‌های حرفه‌ای اجرایی.
- 4- صلاحیت‌های حرفه‌ای ارزشیابی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نیازهای مهارتی مروج

□ از يك دیدگاه مروجان باید مهارتهای زیر را کسب نمایند:

1. مهارت فنی.
2. مهارت اقتصادی.
3. مهارت علمی.
4. مهارت زراعی.
5. مهارت ارتباطی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نیازهای آموزشی مروجان

1. عادات و سنن جامعه روستایی که باید با آن در تماس باشد (جامعه شناسی روستایی)
2. نقش کارکنان ترویج در سطوح مختلف
3. اصول و کاربرد آموزش غیررسمی به بزرگسالان
4. کاربرد روان‌شناسی در ترویج
5. جایگاه ترویج کشاورزی در توسعه روستایی و سیاست‌های کشاورزی
6. اصول برنامه‌ریزی و مدیریت ترویج کشاورزی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

شیوه‌های تکامل حرفه‌ای مروجان

□ بعد از شناخت نقش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مروجان باید يك برنامه تکامل حرفه‌ای طراحی گردد. بهسازی یا تکامل حرفه‌ای کارکنان عبارت از برنامه یا فعالیت‌هایی است که به منظور پیشبرد رشد حرفه‌ای کارکنان تدوین می‌شوند و شامل آموزش قبل از خدمت، آموزش ضمن خدمت، آموزش القایی و آموزش مستمر است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل ششم

طراحی، ارزشیابی و نظارت برنامه‌های ترویج کشاورزی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ برنامه ترویجی

1. يك گزاره یا بیانیه نگاشته شده است.
2. محصول نهایی فرآیند برنامه‌ریزی ترویجی است.
3. گزاره تبیین موقعیت، اهداف، مشکلات و راهکارها است.
4. بطور نسبی دارای ثبات است ولی نیاز به اصلاحات و بازنگری مستمر دارد.
5. ممکن است در بر گیرنده اهداف کوتاه مدت و بلندمدت باشد.
6. اساس و بنیان برنامه‌های آموزشی ترویجی است.
7. از قبل طراحی و آماده می‌شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ اصول برنامه‌ریزی ترویجی

1. برنامه‌ریزی ترویجی بر اساس تجزیه و تحلیل حقایق از موقعیت و وضعیت موردنظر صورت می‌گیرد.
2. برنامه‌ریزی ترویجی مشکلات را بر اساس نیازها و علائق مردم محلی برگزیده یا اولویت‌بندی می‌کند.
3. برنامه‌ریزی ترویجی اهداف و راهکارهایی را مدنظر قرار می‌دهد که عملی و رضایت‌بخش باشند.
4. برنامه‌ریزی ترویجی انعطاف‌پذیر است.
5. برنامه‌ریزی ترویجی دارای تعادل و توازن است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

6. برنامه‌ریزی ترویجی يك طرح مشخص از اقدامات دارد.
7. برنامه‌ریزی ترویجی يك فرآیند آموزشی است.
8. برنامه‌ریزی ترویجی يك فرآیند مستمر است.
9. برنامه‌ریزی ترویجی يك فرآیند هماهنگ‌سازی است.
10. برنامه‌ریزی ترویجی مشارکت مردم محلی و نهادهای آنها را جلب می‌کند.
11. برنامه‌ریزی ترویجی نتایج بدست آمده را ارزشیابی می‌کند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ مدل و مراحل برنامه‌ریزی ترویجی

مرحله اول: سازمان برای برنامه‌ریزی

مرحله دوم: فرآیند برنامه‌ریزی

مرحله سوم - تدوین و آماده‌سازی سند برنامه

مرحله چهارم - طرح اقدامات

مرحله پنجم - اجرا

مرحله ششم - ارزشیابی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ارزش‌ها و منافع نظام ترویج کشاورزی

□ يك نظام ترویج کشاورزی کارآمد و اثربخش دارای منافع و ارزش‌هایی است که در سه سطح مورد توجه قرار می‌گیرد:

الف) در سطح کشاورزان

ب) در حیطه اقتصاد

ج) در سطح جامعه

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

ارزشیابی

□ امروزه ارزشیابی یکی از ارکان اساسی برنامه‌های توسعه است. این امر آنقدر توسعه یافته که در رابطه با آن تخصص‌های ویژه، نهادها و مجموعه گسترده‌ای از دانش و روش‌شناسی‌ها ظهور و تکامل یافته است. در طول چند دهه گذشته رهیافت‌های ارزشیابی از بالا به پایین بیشتر مورد توجه بوده است و لیکن در سالهای اخیر به ویژه اواخر دهه 1990 میلادی رهیافت‌های ارزشیابی از پایین به بالا یا مشارکتی جایگزین انواع قبلی شده است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

اهمیت ارزشیابی برنامه‌های ترویج کشاورزی

1. بدون ارزیابی نتایج، یک بنیان مناسب برای بهبود کارها وجود ندارد.
2. ارزشیابی کمک به تشخیص نیازهای واقعی برای استمرار فعالیت‌های آموزشی می‌کند.
3. ارزشیابی باعث ارتقا اعتماد به نفس و اطمینان فراگیران از نتایج فعالیت‌هایشان می‌شود.
4. ارزشیابی امکان قضاوت در مورد ارزش وسایل و روش‌ها را فراهم می‌سازد.
5. ارزشیابی به مروجان کمک می‌کند تا اهداف ترویجی را اصلاح نمایند.
6. ارزشیابی کمک می‌کند تا بهترین شیوه تدریس انتخاب شود.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ ارزشیابی می‌تواند اهداف زیر را دنبال کند.

- 1- ارزشیابی کاذب با هدف خدمت به خود.
- 2- ارزشیابی با هدف ارتقا پاسخگویی.
- 3- ارزشیابی با هدف بهبود عملکرد.
- 4- ارزشیابی با هدف ارتباطات و یادگیری اجتماعی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ الگوی ارزشیابی

□ استافل بیم و گوبا، هدف ارزشیابی را فراهم آوردن اطلاعات مناسب برای تصمیم‌گیرندگان می‌دانند و بر همین اساس در الگوی ارزیابی سیپ، چهار مرحله را ارائه می‌کنند:

1- ارزیابی زمینه

2- ارزیابی درون‌داد

3- ارزیابی فراگرد

4- ارزیابی برون‌داد

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

انواع ارزشیابی

□ ارزشیابی از دیدگاه‌های گوناگونی طبقه‌بندی شده که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- 1- ارزشیابی جاری در مقابل ارزشیابی پس از وقوع
- 2- ارزشیابی رسمی در مقابل ارزشیابی غیررسمی
- 3- ارزشیابی کمی در مقابل ارزشیابی کیفی
- 4- ارزشیابی تکوینی در مقابل ارزشیابی نهایی
- 5- ارزشیابی‌های کاذب
- 6- ارزشیابی اثرات

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ مدل‌های اصلی برای ارزشیابی برنامه

1. مدل کارشناسانه
2. مدل آزاد - هدف
3. مدل دستیابی به هدف
4. مدل تصمیم‌مدیریت
5. مدل آزمایشی یا تجربی
6. مدل ارزشیابی مشارکتی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

نظارت

□ نظارت فرآیندی است که در بسیاری از اوقات همراه با ارزشیابی انجام می‌شود. نظارت به معنی يك نظام مراقبتی برای بررسی این است که آیا هر چیزی تقریباً همانطور که در برنامه آمده، انجام می‌شود یا منابع در حال هدر رفتن هستند. نظارت يك نظام بازخورد مستمر و پایدار در طول حیات پروژه است که هر فعالیت را در هر مرحله از اجرای پروژه مورد بررسی قرار می‌دهد. اید و ویلیامز بر این باور هستند که نظام‌های نظارت در کارهای توسعه و امداد باید آنقدر ساده باشند که بتوان آنها را در مراحل اجرایی هر پروژه بکار گرفت.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

شاخص‌های نظارت

- برخی از شاخص‌های ابتدایی بررسی عملکرد برنامه ترویج که در نظام نظارت مورد استفاده قرار می‌گیرند عبارتند از:
1. **تماس:** چه تعدادی کشاورز در برنامه ترویجی حضور پیدا کرده و هزینه هر يك چقدر بوده است.
 2. **درک:** چه تعداد از کشاورزان شرکت کرده در برنامه‌ها، ایده‌های جدید ارائه شده را درک کرده‌اند.
 3. **آزمون:** چه تعداد از کشاورزانی که در برنامه ترویج شرکت کرده و ایده‌ها را درک کرده‌اند، آنها را در عمل بکار می‌گیرند

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مقایسه نظارت و ارزشیابی

□ نظارت و ارزشیابی هر دو ابزارهای مدیریتی برای افزایش کارایی برنامه‌های ترویجی هستند. نظارت مشخص می‌کند که آیا فعالیت‌های برنامه ترویجی در مسیر صحیح خود انجام می‌شوند و پیشرفت مراحل اجرایی برنامه چقدر است، در حالیکه ارزشیابی به بررسی اثرات فعالیت‌های ترویجی در افزایش تولید و درآمد کشاورزان می‌پردازد. نظارت مشخص می‌کند که آیا ارائه خدمات ترویجی به گونه‌ای که از قبل تصمیم گرفته شده صورت می‌گیرد یا خیر. این در حالی است که ارزشیابی به ارزیابی اثرات کلی خدمات ترویجی بر رفاه کشاورزان می‌پردازد. بر اساس شاخص‌های نظارت ممکن است برنامه به خوبی و به موقع اجرا شود ولی بر اساس ارزشیابی بعمل آمده اثربخش و مؤثر نباشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل هفتم

فنون نیازسنجی آموزشی و شناخت جامعه روستایی و عشایری

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مقدمه

□ یکی از ویژگی های يك برنامه توسعه اجتماعی - اقتصادی خوب این است که باید در خدمت تأمین نیازهای واقعی مردم و رفاه و آسایش آنان باشد. به منظور دستیابی به این هدف تعیین این نیازها که از آن به "سنجش نیازها" نیز یاد می شود از ابتدایی ترین کارها است. ویژگی دیگر يك برنامه توسعه این است که باید برانگیزاننده نیازهای تازه باشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تجزیه و تحلیل وضعیت موجود و مفهوم نیاز

□ تجزیه و تحلیل وضعیت یکی از مراحل بسیار مهم در فرآیند طراحی هر برنامه می‌باشد که در طی آن پس از گردآوری، جمع‌بندی و تحلیل داده‌ها، نیازها، مشکلات، علائق و اولویتهای گروه هدف تعیین و طبقه‌بندی می‌گردند. به منظور اینکه تجزیه و تحلیل وضعیت بعنوان اولین گام در برنامه‌ریزی با موفقیت و کارایی بالا صورت پذیرد، بایستی به نیازها و علائق مردم موردنظر یا گروه هدف توجه خاص شود. در واقع شناسایی نیازهای مردم در مرحله تجزیه و تحلیل وضعیت، پایه و اساسی برای طراحی يك برنامه موفق می‌باشد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

طبقه‌بندی نیازها

- نیازهای انسان از دیدگاه‌های مختلفی طبقه‌بندی شده‌اند.
نیازهای فیزیکی مانند غذا، پوشاک، مسکن و غیره.
نیازهای اجتماعی مانند احساس تعلق، موقعیت اجتماعی، عطف و غیره.
- نیازهای تلفیقی یا ادغامی که عبارت از نیازهای مرتبط ساختن فرد با چیزی بزرگتر یا فراسوی او که شامل فلسفه و مذهب می‌شود، است.
- در يك طبقه‌بندی معمول دیگر نیازها از دیدگاه روان‌شناسی به دو دسته نیازهای احساس شده یا شناخته شده و نیازهای احساس نشده یا شناخته نشده طبقه‌بندی می‌شوند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ ویژگی های تعیین نیازهای آموزشی

- 1- داده‌ها باید دنیای واقعی فراگیران (موجود و مطلوب) را بازگو نمایند. داده‌های گردآوری شده در مرحله نیازسنجی باید دو وجه اصلی تعیین نیاز یعنی آگاهی نسبت به وضع موجود و شناخت نسبت به وضع مطلوب را در بر بگیرند.
- 2- فراگرد تعیین نیازها يك امر نسبی است و بنابراین هیچگاه نمی‌تواند کامل و جامع باشد. این يك امر تجربی است و پیوسته اعتبار آن مورد تردید است.
- 3- تعیین اختلافات برحسب نتایج یا رفتارهای واقعی (اهداف) است و نه بر اساس فراگردها (یا وسایل).

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

اصول مهم در تعیین نیازهای آموزشی کشاورزان

□ در تعیین نیازهای آموزشی و ترویجی کشاورزان باید اصول ذیل مدنظر قرار گیرند:

1- در تعیین نیاز آموزشی ترویجی کشاورزان باید رابطه بین اهداف توسعه کشاورزی و الگوی مشارکت زنان و مردان در بخش کشاورزی مدنظر قرار گیرد.

2- نیازهای آموزشی ترویجی گروه‌های مختلف کشاورزان در حال تغییر و یکسان نیست.

3- بررسی الگوی کار و مشارکت زنان و مردان برای کار نیازسنجی لازم ولی کافی نیست.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روش‌های تعیین نیاز آموزشی

- برای تعیین نیاز آموزشی روش‌های مختلفی وجود دارد که هر يك از آنها تحت شرایط خاصی بیشترین کارایی را خواهد داشت. در بسیاری از مواقع نیز ترکیبی از روش‌های مختلف بکار گرفته می‌شود. در بخش کشاورزی تعیین نیاز آموزشی در قالب عناوین متفاوتی صورت گرفته است.
- برخی از این روشها عبارتند از:

1- روشهای انفرادی

2- روش‌های گروهی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

1- روشهای انفرادی

□ این روشها عبارتند از گردآوری داده‌ها از افراد يك جامعه بطور انفرادی بدون آنکه این افراد در زمان جمع‌آوری داده‌ها با یکدیگر در تعامل باشند.

الف) مصاحبه چهره به چهره

ب) مصاحبه با مطلعین کلیدی

ج) پرسشنامه

د) مشاهدات شخصی غیررسمی

هـ) روش بازدید و مشاهده دست‌اندرکاران ترویج یادداشت‌نامه
مروج

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

2- روش‌های گروهی

□ برخی از روش‌های نیازسنجی گروهی عبارتند از:

الف) روش دلفی

ب) مصاحبه‌های گروهی متمرکز

ج) روش گروه اسمی

د) روشهای گروهی غیررسمی

هـ) ارزیابی سریع روستایی

و) ارزیابی مشارکتی روستایی

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

روشهای جمع‌آوری اطلاعات در نیازسنجی و شناخت جامعه روستایی و عشایری

☐ بطور کلی در تحقیقات علوم اجتماعی و به منظور نیازسنجی از روشهای گوناگونی استفاده می‌شود که يك طبقه‌بندی دیگر عبارت است از:

☐ مشاهده

☐ مصاحبه

☐ پرسشنامه

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

قوم نگاری

□ قوم نگاری عبارت است از مطالعه شخصی ، دست اول و میدانی ساختار فرهنگی محلی در يك فرهنگ مشخص. در يك تعریف قوم نگاری عبارت است از گردآوری، سازماندهی، توصیف، تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها برای تشریح يك جامعه یا نشان دادن وضعیت يك فرهنگ. قوم نگاری زمینه‌های مختلف زندگی افراد بویژه رفتار، اعتقادات، آداب و رسوم، فعالیت‌های اقتصادی و مذاهب محلی را در برمی‌گیرد و گزارشات خود را در قالب مقاله، کتاب یا فیلم ارائه می‌نماید. در قوم نگاری فرهنگها با اتکاء به اطلاعات دست اول و برقراری رابطه دوستانه با مخاطبین بررسی و مقایسه می‌شوند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فنون قوم نگاری

□ فنون زیادی توسط قوم نگاران بکار گرفته می شود که در اینجا به برخی از آنها اشاره می گردد:

- 1- مشاهده دست اول، مستقیم و روزانه رفتار
- 2- روش نسب یا دودمان شناسی
- 3- کار با مشاوران کلیدی فرهنگی
- 4- بررسی تاریخچه زندگی
- 5- تحقیقات دراز مدت و پیوسته در يك منطقه یا مکان
- 6- بررسی های گروهی و تیمی
- 7- مصاحبه و مکالمه

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

رهیافت‌های اساسی در قوم‌نگاری

□ قوم‌نگاران برای کشف و درک نظرات، باورها و ادراکات محلی و مقایسه آن با مشاهدات و نتیجه‌گیری خودشان دو رویکرد مختلف را در مرحله میدانی و صحرایی بکار گرفته و تلفیقی از هر دو را بکار می‌برند. این رویکرد عبارتند از:

1. رویکرد بومی یا محل‌گرا
2. رویکرد علمی یا دانش‌گرا

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

فصل هشتم

آموزش‌های ترویجی برای زنان روستایی

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

برخورداری زنان از خدمات ترویجی در يك نگاه کلی

□ ترویج بعنوان محملی برای افزایش حضور و مشارکت زنان در برنامه‌های توسعه عمل کرده و نقش مهمی در تواناسازی آنان ایفا می‌نماید. هیچ توسعه‌ای پایدار، مؤثر و کارآ نخواهد بود اگر در رأس اهداف خود خدمات‌رسانی ترویجی برای زنان را قرار ندهد.

□ به هر حال علی‌رغم شناخت نسبتاً خوبی که در ارتباط با نقش زنان در کشاورزی بوجود آمده ولی هنوز ساز و کارهای نظام ترویج به سمتی سوق پیدا نکرده که خدمات ترویجی را به نحو مناسبی در اختیار نیازمندان آن قرار دهد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مشکلات و موانع خدمات رسانی ترویجی به زنان روستایی
□ در يك طبقه‌بندی کلی می‌توان این موانع را به دو دسته عمده تقسیم کرد:

1- مشکلات بیرونی

- الف) عدم وجود تجزیه و تحلیل جنسیتی در کشاورزی.
- ب) اهمیت ندادن نظام‌های ترویج به آموزش زنان روستایی.

2- مشکلات درونی

- الف) محدودیت دسترسی به منابع تولید و کنترل آنها.
- ب) محدودیت زمان به دلیل نقش چندگانه.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ عوامل مؤثر در بهبود خدمات رسانی ترویجی به زنان روستایی

- 1- تحقیقات زمینه‌یابی برای تعیین وضع موجود
- 2- انعطاف‌پذیری و تنوع در ارائه خدمات ترویجی
- 3- دخالت و مشارکت زنان در کار برنامه‌ریزی و ارزشیابی خدمات ترویجی
- 4- تلفیق خدمات رسانی ترویجی برای زنان روستایی در جریان اصلی نظام ترویجی.
- 5- اطلاع‌رسانی به زنان روستایی با در نظر گرفتن شرایط خاص آنها.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ روش‌ها و رهیافت‌های بکار گرفته شده در ارائه خدمات ترویجی به زنان روستایی (تجربه جهانی)

- 1- تلفیق روش تماس انفرادی با روش‌های گروهی
- 2- ارائه خدمات ترویجی از طریق رابطه بین ترویج خصوصی یا تجاری با زنان کارآفرین
- 3- برقراری دوره‌های آموزشی سیار
- 4- انتخاب کشاورزان تماس زن
- 5- خدمات رسانی ترویجی از طریق سازمان‌های زنان روستایی
- 6- استخدام و بکارگیری مروجان زن

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ مشکلات بکارگیری مروجان زن

- 1- عدم وجود تعداد کافی از زنانیکه بتوانند نقش مروجی را به عهده گرفته و آن را بخوبی ایفا نمایند.
- 2- بسیاری از مروجان زن نمیتوانند در مناطق روستایی بطور شایسته خدمت کنند.
- 3- شرایط سخت کار مروجی
- 4- برای کارآموزان دختر در شغل مروجی امکان حضور طولانی در مراکز آموزشی وجود ندارد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ دلایل عدم توجه مروجان مرد به زنان روستایی

1. تصور و ادراک مروجان مبنی بر اینکه زنان قدرت تصمیم‌گیری ضعیف‌تری در کشاورزی دارند.
2. بار کاری زنان که زیاد بوده و مانع از این می‌شود که آنان برای ملاقات با مروجان وقت آزاد پیدا کنند.
3. عوامل مذهبی و اجتماعی - فرهنگی که ارتباط مروجان مرد با کشاورزان زن را محدود می‌کند.
4. ادراک مروجان مبنی بر اینکه زنان محدودیت‌های فیزیولوژیکی برای مشارکت در کشاورزی دارند.
5. ادراک مروجان مبنی بر اینکه زنان به دلیل برخورداری از سطح پایین‌تری از تحصیلات، کمتر قادر هستند که پیام‌های ترویج را درک کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تماس گروه‌های زنان با مروج مرد

□ در حالیکه تماس انفرادی زنان با مروجان مرد در بسیاری از فرهنگ‌ها با موانعی روبرو است، تماس مروج مرد با گروه‌های زنان ممکن است با حساسیت‌های فرهنگی کمتری مواجه شود. تماس گروه‌های زنان با مروجان زن مزایا و معایبی دارد. یکی از معایب این امر کاهش دسترسی زنان به خدمات ترویجی است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تربیت مروج خانه‌داری

□ یکی از برنامه‌های مورد حمایت بسیاری از کشورها برای توانمندسازی زنان روستایی، اقتصاد خانه یا خانه‌داری است. بدین منظور افرادی به عنوان کارشناسان خانه‌داری یا مروج خانه‌داری تربیت شده‌اند. به عنوان مثال در نیجریه 4500 نفر و در سیرالئون بیش از 200 نفر مروج خانه‌داری وجود دارد. در آمریکا نیز مروجان خانه‌داری تحت نظارت نظام ترویج دانشکده‌های ایالتی فعالیت می‌کنند. این افراد علاوه بر تدریس در مقاطع ابتدایی، متوسطه و مدارس فنی و حرفه‌ای، به عنوان مروج در بهبود نقش‌های متفاوت زنان روستایی تلاش می‌کنند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تربیت مددکار ترویجی زن

□ یکی از راه‌های جلب مشارکت زنان در برنامه‌های ترویج کشاورزی استفاده از وجود آن دسته از تولیدکنندگان محصولات زراعی و دامی علاقه‌مند که در اثر پذیرش توصیه‌های فنی مروجان کشاورزی، بیشترین عملکرد را از نظر فنی و کیفی در واحد تولیدی خود دارند، می‌باشد. این افراد به عنوان مددکار ترویجی شناخته می‌شوند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تعریف مددکار

□ مددکار به معنی یار و یاور در عمل یا کمک رساننده در کاری می باشد. در فرهنگ دهخدا مددکار به معنی یاری گر، ظهیر و حامی است.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

تعریف مددکار ترویجی زن

□ مددکار ترویجی زن یعنی یار و یآوری که نوآوری‌های سودمند کشاورزی را بین تولیدکنندگان زن منطقه منتشر کرده و به آنها انتقال می‌دهد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ ویژگی‌های مطلوب برای انتخاب مددکاران ترویجی زن

1. آگاهی به منطقه و محیط فعالیت خود با توجه به بومی بودن، سکونت در روستا و نماینده جامعه روستایی بودن.
2. داشتن احساس مسئولیت و داوطلب مددکاری.
3. برخورداری از هوش و ذکاوت قابل قبول.
4. داشتن سوابق تجربی مفید در زمینه موردنظر و علاقه‌مندی به کسب اطلاعات و مهارت‌های تکمیلی.
5. مشتاق خدمت در امر کشاورزی.
6. علاقه‌مند به ترویج کشاورزی و فعالیت‌های ترویجی.
7. داشتن سواد برای اجرای بهتر برنامه‌های ترویجی.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

8. توانایی در انتقال ایده‌های نو و برقرار نمودن ارتباطات مطلوب در بین مولدین کشاورزی منطقه خود.
9. داشتن اطلاعات فنی کشاورزی بیشتر نسبت به سایر فراگیران.
10. کنجکاو در مسایل و مشکلات منطقه مورد عمل.
11. داشتن قدرت نوآوری و خلاقیت.
12. داشتن سن مناسب به طوریکه مددجویان یا زنان روستایی بنا به مقتضیات سن خود از آنان پیروی نمایند.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

مهمترین وظایف زنان مددکار ترویجی

1. برقراری ارتباط بین مروجان و زنان روستایی در حوزه عمل
2. تشویق زنان روستایی به مشارکت در اجرای برنامه‌های ترویجی مانند شرکت در کلاس‌های آموزشی، احداث مزارع آموزشی، اجرای طرح‌های تحقیقی و تشکیل نمایشگاه‌های ترویجی.
3. حفظ ارتباط و هماهنگی بین گروه‌های مختلف جامعه.
4. شرکت فعال در دوره‌های آموزشی و بازدیدها.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

5. انتقال پاسخ مسئله یا مشکل حل شده به جامعه مورد عمل خود.

6. همکاری در تشکیل کانون مددکاران دهستانی، شهرستانی و استانی با کمک و مشورت کارشناسان و مروجان کشاورزی.

7. نظارت بر توزیع صحیح خدمات فنی و نهاده‌ها در منطقه مورد عمل.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

انتخاب مددکار ترویجی زن نمونه

□ مروجان و کارشناسان طی یکسال، مددکار ترویجی زن را ارزشیابی نموده و يك نفر مددکار نمونه را در سطح دهستان انتخاب و به شهرستان معرفی می‌نمایند، سپس از بین آنها يك نفر مددکار به استان معرفی می‌شود.

□ از بین مددکاران نمونه زن شهرستان‌ها يك نفر به عنوان مددکار ترویجی نمونه استان شناخته می‌شود و در صورتی که از طرف معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی تأیید شود به عنوان مددکار نمونه زن در کشور انتخاب خواهد شد.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

□ در این میان نکاتی است که در بکارگیری هر روش یا رهیافت باید مدنظر قرار گیرند:

1. تجزیه و تحلیل منابع (مالی، فیزیکی و انسانی) مورد نیاز جهت بکارگیری آن روش یا رهیافت در سطح ملی، منطقه‌ای یا محلی. این تجزیه و تحلیل در واقع ابزاری است که از طریق آن امکان‌پذیری اجرای طرح مشخص می‌گردد. برخی از روش‌ها وجود دارند که بکارگیری آنها مستلزم صرف میزان متنابهی از منابع است که در عمل به دلیل محدودیت این منابع کارائی آنها به شدت افت می‌نماید.

اصول ترویج و آموزش کشاورزی

2. تعیین میزان پاسخگویی رهیافت موردنیاز در مقابل نیازهای زنان و دختران روستایی (مردم) از یکسو و در مقابل منابع تخصیص یافته (دولت) از سوی دیگر. پاسخگویی یکی از معیارهای سنجش کارایی و اثربخشی روش‌ها و رهیافت‌های ترویجی است که امروزه مورد توجه متخصصان ترویج در سطح بین‌المللی می‌باشد.